

POSTANOWIENIE

Dnia 29 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Janusz Niczyporuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Tomasz Demendecki

SSN Elżbieta Karska

w sprawie ze skargi C. J.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn.
V ACa 679/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 29 maja 2024 r.,

oddala skargę.

Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk Elżbieta Karska

UZASADNIENIE

C. J. (dalej: „skarżąca”) reprezentowana przez pełnomocnika adwokat K.K. w
skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu
sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki z 23 lutego 2024 r. (data prezentaty) wniosła
o:

1. stwierdzenie, iż w postępowaniu sądowym zawisłym przed Sądem
Apelacyjnym w Katowicach, sygn. akt V ACa 679/22 nastąpiła
przewlekłość postępowania;

2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz skarżącej kwoty 5000 zł (słownie: pięć tysięcy złotych) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia złożenia wniosku do dnia zapłaty;
3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach V Wydział Cywilny na rzecz skarżącej kosztów niniejszego postępowania wraz z kosztami zastępstwa adwokackiego według norm prawem przepisanych, z uwzględnieniem kosztów ustanowienia pełnomocnika procesowego.

W uzasadnieniu skargi na przewlekłość postępowania skarżąca wyjaśniła, że pismem z 8 września 2022 r. apelacja od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach w sprawie o sygn. akt XII C 383/20 została skutecznie doręczona do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 5 października 2022 r. Odpis apelacji został doręczony stronie pozwanej 14 listopada 2022 r., zaś odpowiedź nią wpłynęła do Sądu Apelacyjnego 2 grudnia 2022 r. Biorąc pod uwagę wskazane okoliczności skarżąca uznała, że skarga na przewlekłość postępowania w niniejszej sprawie jest w uzasadniona i konieczna. Aktualnie skarżąca nie otrzymała bowiem żadnego pisma świadczącego o podjęciu przez Sąd Apelacyjny w Katowicach decyzji procesowej w przedmiocie dalszego biegu rozpoznawanej sprawy. Pismem z 26 października 2023 r. skarżąca złożyła aktualne koszty utrzymania małoletniego syna stron wraz z wnioskami dowodowymi, które do chwili obecnej nie zostało rozpoznane przez Sąd Apelacyjny w Katowicach. W ocenie skarżącej czas trwania postępowania, który łącznie wynosi 15 miesięcy, w tym wielomiesięczny brak podjęcia jakichkolwiek czynności procesowych, jednoznacznie potwierdza, iż w sprawie zaistniała przewlekłość postępowania. Skarżąca wskazała nadto, że stosownie do stanowiska judykatury o przewlekłości postępowania apelacyjnego można zasadniczo mówić w przypadku beczynności sądu drugiej instancji polegającej na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej w ciągu 12 miesięcy od daty wpłynięcia apelacji, zaś obciążenie pracą, ilość spraw oraz stan kadry orzeczniczej, co najwyżej prowadzić mogą do stwierdzenia, że przewlekłość postępowania w konkretnej sprawie nie jest wynikiem zaniedbań, czy też uchybień ze strony sądu.

Odnosząc się do powyższego skarżąca uznała, że dalsza zwłoka w rozpoznaniu niniejszej sprawy niewątpliwie naraża ją na szkodę osobistą, zagrażając dobru rodziny. Utrzymywanie fikcji nadal istniejącego związku małżeńskiego stron negatywnie może odbić się na małoletnim synu, którego sytuacja opiekuńczo-wychowawcza nadal pozostaje niepewna. Pozostawanie w małżeństwie rodzi także niepotrzebne konflikty osobiste stron, utrudnia każdej z nich ułożenie swojego życia osobistego „na nowo”, niemożliwym czyniąc także samodzielnie podejmowanie niektórych decyzji finansowych.

Biorąc pod uwagę powyższe skarżąca wniosła jak w *petitum* skargi, domagając się zasądzenia na jej rzecz odszkodowania w wysokości 5000 zł oraz kosztów postępowania według norm prawem przepisanych.

W odpowiedzi na skargę na przewlekłość postępowania Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach powołując przepisy Konwencji o Ochronie Prawa Człowieka i Podstawowych Wolności wniósł o jej oddalenie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2023, poz. 1725, dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość postępowania”) strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego (przewlekłość postępowania). Równocześnie stosownie do art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość

i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie albo czynności podjętych przez prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze w celu zakończenia postępowania przygotowawczego lub czynności podjętych przez sąd lub komornika sądowego w celu przeprowadzenia i zakończenia sprawy egzekucyjnej albo innej sprawy dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego. Dokonując tej oceny, uwzględnia się łączny dotychczasowy czas postępowania od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, niezależnie od tego, na jakim etapie skarga została wniesiona, a także charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej złożoności, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Przewlekłość postępowania może nastąpić zarówno wtedy, gdy sąd nie podejmuje żadnych czynności, jak i wtedy, gdy je podejmuje, ale są one nieprawidłowe i w ich następstwie dochodzi do zwłoki w rozpatrzeniu sprawy (postanowienie Sądu Najwyższego z 24 lutego 2016 r., III SPP 53/15). Wskazanie przez stronę okoliczności uzasadniających skargę na przewlekłość postępowania nie może polegać na zakwestionowaniu ogólnego czasu trwania postępowania, lecz powinno wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką bądź też dokonał ich wadliwie (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 czerwca 2020 r., I NSP 49/20).

Ustawa nie określa wprost, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną zwłokę. W dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego dominuje pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest m.in. wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczaniu rozprawy, trwająca co najmniej 12 miesięcy (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; z 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; z 18 maja 2016 r., III SPP 53/16; z 14 marca 2007 r., III SPP 3/07; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 68/18; z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18; z 16 maja 2019 r., I NSP 28/19; z 21 maja 2019 r., I NSP 21/19; z 14 czerwca 2019 r., I NSP 37/19; z 5 kwietnia 2022 r., I NSP 66/22; z 7 lipca 2022 r., I NSP 204/22; z 23 listopada 2022 r.,

I NSP 312/22; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22), jakkolwiek w części orzeczeń wskazuje się, że także krótsza, np. ośmiomiesięczna bezczynność sądu, naruszyć może prawo strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (patrz: postanowienia Sądu Najwyższego: z 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13; z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Podobnie przyjmował Naczelny Sąd Administracyjny (zob. postanowienia Naczelnego Sądu Administracyjnego: z 7 lipca 2006 r., I OPP 64/06; z 24 kwietnia 2008 r., I OPP 16/08; z 4 czerwca 2008 r., I OPP 20/08; z 24 lipca 2008 r., I OPP 23/08 oraz z 21 kwietnia 2010 r., II OPP 10/10). Ten utrwalony standard orzeczniczy wyznacza swoiste domniemanie co do zaistnienia przewlekłości postępowania lub braku tejże. Jednakże powinien być on stosowany przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności, o których mowa w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość i w szczególnych przypadkach domniemanie to może być wzruszone (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22). W powołanym orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że znamiona przewlekłości przypisuje się z reguły dopiero kilkunastomiesięcznej lub dłuższej bezczynności sądu drugiej instancji w wyznaczeniu terminu rozprawy odwoławczej. Kilkumiesięczny okres oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej mieści się w pojęciu rozsądnego terminu, w którym sprawa może oczekiwać na jej rozpoznanie. Jedynie wyjątkowo krótsze okresy bezczynności mogą uzasadniać stwierdzenie przewlekłości postępowania (postanowienie Sądu Najwyższego: z 22 lipca 2014 r., III SPP 123/14; z 18 stycznia 2023 r., I NSP 373//22).

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa ETPC, który ocenia, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (wyroki Europejskiego Trybunału Praw Człowieka: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października

2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, *Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału, a także postanowienia Sądu Najwyższego: z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; z 28 września 2021 r., I NSP 145/21). Utrwalone orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka uznaje przy tym, że sprawa jest prowadzona przewlekłe, jeżeli trwa dłużej niż trzy lata w jednej instancji (zob. np. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 10 lipca 1984 r. w sprawie Guincho przeciwko Portugalii, skarga nr 8990/80), a w dwóch instancjach powyżej pięciu lat (zob. wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 7 lutego 2006 r. sprawie Donnadieu przeciwko Francji, skarga nr 19249/02). Opóźnienie zaistniałe w trakcie jednej z faz postępowania jest dopuszczalne, pod warunkiem, że łączny czas trwania postępowania nie jest nadmiernie długi (wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 8 grudnia 1983 r. w sprawie Pretto i inni v. Włochy; skarga nr 7984/77, zob. też postanowienia Sądu Najwyższego: z 4 stycznia 2023 r., I NSP 294/22; z 10 maja 2023 r., I NSP 35/23).

Sąd Najwyższy podziela przytoczone wyżej poglądy i w zaistniałych okolicznościach nie dostrzega przewlekłości postępowania w sprawie o sygn. akt V ACa 679/22, która toczy się przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach. Z analizy czynności podejmowanych w sprawie wynika, że apelacja skarżącej wpłynęła 5 października 2022 r. Niezwłocznie po wpłynięciu apelacji wylosowano sędziego referenta. W dniu 14 listopada 2022 r. odpis apelacji doręczono stronie pozwanej, zaś odpowiedź na apelację została złożona 2 grudnia 2022 r. Jak wyjaśnił Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach, każda sprawa czeka na rozpoznanie według kolejności wpływu, do czego zobowiązuje § 79 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2019 r. – Regulamin Urzędowania Sądów Powszechnych (tekst jedn. Dz.U. 2022, poz. 2514, dalej: „Regulamin urzędowania sądów powszechnych”). Sprawy o rozwód

nie należą zaś do spraw, które z woli ustawodawcy powinny być rozpoznawane poza kolejnością wpływu.

Sąd Najwyższy wyjaśnia w świetle powyższego, że w przedmiotowej sprawie nie doszło do przekroczenia przyjmowanego w orzecznictwie terminu beczynności lub opieszałości, aby można było przypisać sądowi nieuzasadnioną zwłokę lub beczynność prowadzącą do stwierdzenia przewlekłości postępowania. Subiektywne przekonanie skarżącej, nieuwzględniające okoliczności obiektywnych, nie może prowadzić do przypisania sądowi beczynności i w konsekwencji naruszenia prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, zwłaszcza, że skarżąca kwestionuje jedynie ogólny czas trwania postępowania, a powinna wskazywać na określone czynności procesowe, których sąd nie podjął lub podjął z nieuzasadnioną zwłoką, bądź też dokonał ich wadliwie. Ponadto, skarżąca mogła też skorzystać z instytucji wniosku o przyspieszenie skierowania sprawy na rozprawę poza kolejnością wpływu zgodnie z § 79 ust. 3 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Z tych względów, na mocy art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, skarga podlega oddaleniu.

Tomasz Demendecki Janusz Niczyporuk Elżbieta Karska

[SOP]

[ms]